

Inkluzywny wymiar slangu młodzieżowego.
Rola młodomowy w budowaniu relacji rówieśniczych
w grupach heterogenicznych językowo i kulturowo
The Inclusive Dimension of Youth Slang.
The Role of Youth Speech in the Construction
of Peer Relations in Linguistically and Culturally
Heterogeneous Groups

ABSTRACT

RESEARCH OBJECTIVE: The aim of this article is drawing attention to the role of youth slang in building peer relations, which implies the need of consideration of such issues in Polish language education involving learners of Polish as a foreign, second or inherited language.

THE RESEARCH PROBLEM AND METHODS: The research problem is included in questions: Why does the inclusion of youth slang to the teaching content serve building bonds between language and culture heterogeneous groups? Which features of that language variety are creating difficulties for learners and teachers? Presented argumentation involves meta-analysis of key ideas for such issues and is based on the authors' experiences in teaching Polish in multicultural groups and on the statements of students and teachers.

THE PROCESS OF ARGUMENTATION: Starting point is to emphasize the importance of socializing function of language, including sociolects. In the further part of deliberations, features of youth slang which, on one side, decide that this sociolect is not easily accessible for young learners of Polish as foreign, second or inherited language and, on the other side, have influence for omitting this topic in language classes were described.

RESEARCH RESULTS: Presented characteristics of youth slang are creating the real barrier to introducing this topics into teaching. This is reflected in the learners' statements.

CONCLUSIONS, RECOMMENDATIONS AND APPLICABLE VALUE OF RESEARCH: Because of the range of youth slang in the process of socialization, it is recommended to introduce learners to this topic. The entry of young Polish language learners into the peer group will be facilitated by a variety of teacher activities, ranging from encouraging students to interact with each other to creating their own teaching materials and constantly updating them.

→ **KEYWORDS:** **YOUTH SLANG, SOCIAL FUNCTION OF LANGUAGE, INCLUSION, GROUP PARTICIPATION, MULTICULTURALITY**

STRESZCZENIE

CEL NAUKOWY: Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na rolę slangu młodzieżowego w budowaniu relacji rówieśniczych, z czym wiąże się potrzeba uwzględniania tej problematyki w edukacji polonistycznej z udziałem osób uczących się języka polskiego jako obcego, drugiego i odziedziczonego.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Problem badawczy zawiera się w pytaniach: Dlaczego włączenie elementów slangu młodzieżowego do treści nauczania służy budowaniu więzi między członkami grup heterogenicznych kulturowo i językowo? Które cechy tej odmiany językowej stanowią utrudnienie dla uczących się i nauczycieli? Prezentowany wywód zawiera metaanalizę pojęć kluczowych dla podjętej problematyki i bazuje na doświadczeniach autorów w nauczaniu języka polskiego w grupach wielokulturowych oraz na wypowiedziach uczniów i studentów oraz nauczycieli.

PROCES WYWODU: Punktem wyjścia jest podkreślenie wagi socjalizującej funkcji języka, w tym także jego odmian środowiskowych. W dalszej części rozważań omówiono cechy slangu młodzieżowego, które z jednej strony sprawiają, że socjolekt ten jest słabo dostępny młodzieży uczącej się języka polskiego jako obcego, drugiego, odziedziczonego, a z drugiej wpływają na pomijanie tego tematu na zajęciach językowych.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: Omówione właściwości slangu młodzieżowego stanowią faktyczną barierę utrudniającą wprowadzanie tej problematyki do nauczania. Znajduje to odzwierciedlenie w wypowiedziach uczących się.

WNIOSKI, REKOMENDACJE I APLIKACYJNE ZNACZENIE WPŁYWU BADAŃ: Z uwagi na rangę slangu młodzieżowego w procesie socjalizacji wskazane jest proponowanie uczącym się tej tematyki. Wejście młodzieży uczącej się języka polskiego do grupy rówieśniczej ułatwią różne działania nauczycieli, począwszy od zachęcania uczniów do wchodzenia we wzajemne relacje, a skończywszy na tworzeniu własnych materiałów dydaktycznych i ich stałej aktualizacji.

→ **SŁOWA KLUCZOWE:** **SLANG MŁODZIEŻOWY, SPOŁECZNA FUNKCJA JĘZYKA, INKLUZYWNOŚĆ, PRZYNALEŻNOŚĆ DO GRUPY, WIELOKULTUROWOŚĆ**

Wprowadzenie

Tematem niniejszego artykułu jest zwrócenie uwagi na rolę slangu młodzieżowego w budowaniu relacji rówieśniczych, z czym wiąże się potrzeba uwzględniania tej problematyki w edukacji polonistycznej, kierowanej do osób uczących się języka polskiego jako obcego, drugiego i odziedziczonego.

W myśl nowocześnie i odpowiedzialnie prowadzonej edukacji (na różnych poziomach kształcenia systemowego i pozasystemowego) zadaniem nauczyciela jest stworzenie uczącym się jak najlepszych warunków do indywidualnego rozwoju. Polega on między innymi na zdobywaniu umiejętności i wiedzy, nawiązywaniu relacji, rozwijaniu kompetencji kluczowych w celu przygotowania do pełnego uczestnictwa w różnych obszarach życia (społecznym, zawodowym itd.) i polepszenia zdolności radzenia sobie w rozmaitych sytuacjach. Podejście to określane jest mianem edukacji włączającej (inkluzyjnej) i bazuje na świadomości istnienia „różnicowanych potrzeb uczących się i gotowości podjęcia wyzwania, żeby im sprostać” (Nijakowska, 2022, s. 9). W praktyce realizowane bywa na wiele sposobów, zależnie od specyfiki środowiska osób uczących się i wymaga od nauczyciela dużego zaangażowania, empatii, elastyczności w organizowaniu pracy, umiejętności korzystania z kapitału, jakim jest różnorodność uczniów. Z pola widzenia nie powinny przy tym zniknąć potrzeby poszczególnych członków wspólnoty uczącej się. Jednym z obszarów wymagających wsparcia ze strony nauczyciela jest zadbanie o rozwój kompetencji językowych, warunkujących skuteczną komunikację wewnątrzgrupową. Nabiera to szczególnego znaczenia, gdy członkami grupy są osoby reprezentujące różne etnosy, kultury i języki pierwsze. Taka perspektywa pozwala szerzej widzieć ideę edukacji włączającej, dopełniając ją o aspekt związany ze wzmacnianiem kompetencji osób wchodzących do określonego środowiska po to, by mogły w nim nie tylko bezproblemowo funkcjonować, lecz także czerpać satysfakcję z nawiązanych relacji.

Choć w polskiej przestrzeni szkolnej i uniwersyteckiej od dawna są obecne dzieci i młodzież reprezentujące różne kultury¹, to jednak dopiero gwałtowny wzrost ich liczby (zauważalny zwłaszcza w drugiej dekadzie XXI wieku i związany z nasilonymi ruchami migracyjnymi²) sprawił, że zaczęto dostrzegać potrzebę pogłębionych badań w tym zakresie. Naukowcy podjęli refleksję m.in. nad językowym i pozajęzykowym funkcjonowaniem tej grupy uczestników procesu dydaktycznego oraz zauważyli potrzebę takiego zorganizowania kształcenia, które stworzy wszystkim uczącym się rozwój na miarę własnych potrzeb i możliwości. Ważną rolę w tych działaniach odgrywa też nauczanie nowych członków grupy rozumienia kultury i języka środowiska przyjmującego, a całej wspólnoty wzajemnego szacunku, którym powinny darzyć się obie strony, tj. przyjmujący i przyjmowani (zob. Szymańska i Pamuła-Behrens, 2018, s. 5). Taki klimat sprzyja

¹ Mamy tu na myśli nie tylko cudzoziemców, dzieci reemigrantów, ale też przedstawicieli tych grup, które w Polsce mają status mniejszości narodowych i etnicznych.

² Jak podają Marta Szymańska i Małgorzata Pamuła-Behrens, już przed 2018 r. nastąpił pięciokrotny wzrost liczby dzieci z doświadczeniem migracji w polskich szkołach (2018, s. 5).

kształtowaniu postawy otwartości, a zarazem budowaniu poczucia przynależności do grupy przy jednoczesnym zachowaniu własnej tożsamości kulturowo-etnicznej każdego z jej członków. Pozwala także na pełne uczestnictwo w nowej kulturze i nowych realiach życia codziennego. Ponadto wyzwala odwagę w realizowaniu indywidualnych dążeń i dodaje śmiałości w nawiązywaniu kontaktów.

Język jak spoiwo grupy

Jak wiadomo, barierą utrudniającą, a wręcz uniemożliwiającą wejście w nowe środowisko jest nieznanostwo języka danej społeczności. Wynika to z faktu, że podstawową, definiującą funkcją języka jest przecież komunikacja warunkująca wzajemne porozumiewanie się. W najbardziej rozpowszechnionym ujęciu są z nią sprzężone funkcje: informacyjna (poznawcza, przedstawieniowa), impresyjna (konatywna), ekspresyjna (emotyjna), fatyczna, poetycka i metajęzykowa (zob. np. Grzegorzczkowska, 2008, s. 49; Bobrowski, 1998, s. 50). Należy jednak zaznaczyć, że ów repertuar – nawiązujący do schematu komunikacyjnego Romana Jakobsona – nie jest jedyny i w opinii wielu językoznawców nie oddaje wszystkich możliwości języka. Na kwestię tę zwrócił uwagę m.in. Aleksander Kiklewicz w artykule *Dwanaście funkcji języka* (2008). Z punktu widzenia podjętego przez nas tematu istotna jest funkcja, którą przywołany badacz nazywa socjatywną. Polega ona na eksponowaniu poprzez język stosunku nadawcy do odbiorców, w czym mieści się także manifestowanie przynależności do grupy społecznej bądź odrębności względem niej. Gdy nadawca solidaryzuje się z odbiorcą (odbiorcami), świadomie lub nieświadomie dostosowuje się językowo do sposobu wypowiadania się interlokutorów, przechodząc na taki styl mówienia, który odpowiada więziom łączącym członków grupy. W ten sposób realizuje się inkluzywne, integracyjne, kolektywne działanie języka. Tradycyjnie taki jego wymiar określa się mianem funkcji socjalnej lub socjalizującej (zob. np. Dąbrowska, 2016, s. 78–79; Grzegorzczkowska, 2008, s. 55; Ożóg, 2017, s. 172). Należy jednak nadmienić, że zdaniem Kiklewicza funkcję socjatywną trzeba rozumieć szerzej. Może ona bowiem polegać też na „manifestacji przynależności do innej grupy społecznej, na wyrażaniu kulturowego dystansu lub dominacji osoby mówiącej wobec adresata” (Kiklewicz, 2008, s. 18). Tę odmianę omawianej funkcji badacz nazywa dezintegracyjną (dysocjatywną). W naszym przekonaniu funkcja dysocjatywna realizuje się również wówczas, gdy ktoś nie zna języka, którym posługuje się jakaś grupa, i w związku z tym nie może być do niej włączony. Nieznajomość języka grupy znacząco zatem utrudnia, a bywa, że uniemożliwia nawiązanie więzi społecznej, skutkuje wykluczeniem. Rolę języka jako spoiwa łączącego członków danej społeczności trafnie ujmuje Kazimierz Ożóg:

Język stanowi wielką wartość dla grupy. Człowiek jako istota społeczna działa przez całe życie w grupach. Tym, co łączy grupy najbardziej w ich działaniu, jest język. Każda grupa, powiązana więzami formalnymi i nieformalnymi, działa w języku i przez język osiąga wiele

swoich celów. [...] Kwestia komunikacji językowej jest w każdej grupie fundamentem udanego działania (2017, s. 167).

Warto podkreślić, że z określonym stylem wypowiadania się związane są też wspólna członkom grupy wizja świata i podobny sposób wartościowania doświadczanej przez nich rzeczywistości. Odnosi się to, rzecz jasna, również do młodzieży. Jak pisze Ożóg:

Młody człowiek działa w wielu grupach i z wielu środowisk otrzymuje impulsy językowe, aby dostosować się do komunikacyjnych wymogów wspólnot. Bardzo istotna jest w każdej grupie więź ideowa i komunikacyjna. Te kategorie wymagają używania tego samego języka wartości. Ta więź ma kapitalne znaczenie dla rozwoju i funkcjonowania członków grupy. [...] Grupy młodzieżowe działają nie tyle na bazie wspólnoty wieku, ile wspólnych wartości wyrażanych przez język – najistotniejsza jest wspólnota świata i języka (2017, s. 167–168).

Dlatego tak ważne jest, żeby uwzględniać w kształceniu polonistycznym treści dotyczące slangu młodzieżowego. Dzięki temu młodzi ludzie uczący się w polskich szkołach i uniwersytetach, a wywodzący się z innych kulturowo i językowo obszarów mieliby ułatwiony dostęp do środowisk rówieśniczych. Niestety, jak wykazała analiza zawartości podręczników do nauczania języka polskiego jako obcego, drugiego i odziedziczonego, temat ten jest jedynie w niewielkim zakresie uwzględniany w tego typu publikacjach. Taki stan rzeczy utrzymuje się mimo potrzeb sygnalizowanych przez nauczycieli oraz uczących się (zob. Maciołek i Smereczniak, 2024). Deklarowaną przez tych ostatnich chęć poznania choćby podstaw slangu, którym posługuje się młodzież w Polsce, potwierdzają również wyniki sondy przeprowadzonej przez nas w roku akademickim 2023/2024 wśród uczestników kursu przygotowującego do studiów w Polsce oraz kursów języka polskiego przeznaczonych dla zagranicznych studentów Uniwersytetu Śląskiego. Z wypowiedzi respondentów wynika, że slang nierzadko stanowi dla nich barierę językową³. Poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie: „Czy zdarza się, że nieznanomość słów młodzieżowych utrudnia Pani/Panu kontakt z rówieśnikami? Jeśli tak, proszę podać przykład takiej sytuacji” stwierdzili m.in.:

- [Resp. 1] W ogóle nie rozumiem, o czym rozmawia młodzież. W tym sensie, że [młodzi Polacy – dop. aut.] używają dużo słów, których nie rozumiem. Kiedy słyszę, jak oni rozmawiają między sobą, to więcej słyszę złych [wulgarnych? – dop. aut.] słów niż młodzieżowych.
- [Resp. 2] Czasami się zdarza. Na przykład, kiedy rozmawiałem z jedną dziewczyną, ona powiedziała, że jestem *megaspoko*. Na początku nie rozumiałem, o co jej chodzi.

³ Należy zaznaczyć, że sondę przeprowadzono na obszarze szczególnym pod względem językowym – na Górnym Śląsku używany jest bowiem także etnolekt śląski. Nierzadko zdarza się, że mieszkająca tu młodzież włącza jego elementy do swoich wypowiedzi, co czyni jej język specyficznym, a jednocześnie stanowi dodatkową przeszkodę komunikacyjną dla badanej grupy cudzoziemców. Za zwrócenie uwagi na tę kwestię dziękujemy jednemu z recenzentów.

- [Resp. 3] Tak, często się zdarza. Nie pamiętam konkretnej sytuacji, ale często moi rówieśnicy mieszają slang, język polski i śląski i wtedy nie rozumiem, co mówią.
- [Resp. 4] Zdarza się, że nieznanomość słów młodzieżowych utrudnia mi kontakt z kolegami z Polski.
- [Resp. 5] Nieznanomość słów młodzieżowych nie utrudnia mi kontaktu z rówieśnikami, ponieważ nieczęsto z nimi rozmawiam, ale myślę, że gdybym rozmawiała, to utrudniałoby mi, ponieważ w internecie często słyszę takie słowa, których używa młodzież i których ja nie znam.
- [Resp. 6] Kłopoty mam zazwyczaj ze zrozumieniem angielskich słów, do których dodaje się polskie końcówki. W takiej sytuacji pytam kolegów, co to znaczy.

Slang młodzieżowy na lekcji języka polskiego

Mimo że z przytoczonych wypowiedzi pośrednio wynika potrzeba uwzględniania tematyki dotyczącej slangu młodzieżowego na zajęciach języka polskiego, podejmowanie tego zagadnienia na lekcji spotyka się z niejednorodnym stosunkiem ze strony nauczycieli. Dostrzegła to także Anna Rabczuk, która po przeprowadzeniu rozmów z lektorami stwierdziła:

Niektórzy bardzo chętnie podejmują tę tematykę podczas swoich zajęć, nawet już na bardzo niskich poziomach zaawansowania językowego studentów. I tak np. obok frazy „Co słychać?” uczą studentów bardziej potocznej formy „Co tam?”, przy pożegnalnym „cześć” dodają np. leksem „narka”. Inni nauczyciele koncentrują się przede wszystkim na odmianie ogólnej polszczyzny, a jeszcze inni, na życzenie studentów, prowadzą oddzielne zajęcia na temat slangu czy wręcz poświęcają temu zagadnieniu kilka lekcji układających się w cykl (2017, s. 110).

Dystans niektórych lektorów wobec tego tematu ma rozmaite, sprzężone z sobą przyczyny. Jedną z nich jest przeświadczenie o braku własnej kompetencji, co wynika z wieku nauczyciela i jego oddalenia od środowisk młodzieżowych. To z kolei powoduje utrudniony dostęp do autentycznego materiału językowego. Opór lektorów nieraz bierze się także z ogólnej postawy wobec nauczanego języka i przekonania o nikłej wartości (przydatności) slangu, który może być postrzegany jako ubogi i wręcz prymitywny⁴. Trudność w realizacji tego zagadnienia na zajęciach ma ponadto swoje źródło w pewnych właściwościach slangu młodzieżowego. Bez wątpienia najistotniejszą z nich jest przypisywana językowi uczniów i studentów niezrozumiałość, hermetyczność. Slang młodzieżowy odbierany jest przez dorosłych (zatem także przez nauczycieli) jako niejasny, nasycony nieznanym słownictwem. Dzieje się tak m.in. za sprawą wspomnianej już fluktuacji, odbywającej się w sposób naturalny w grupie młodzieżowej. Wraz z wiekiem,

⁴ Wpływ na taką ocenę języka młodzieżowego ma jego brutalizacja, przejawiająca się m.in. obecnością dużej liczby wulgaryzmów. Szerzej na ten temat: Dąbrowska, 2022, s. 190; Maciołek i Smereczniak, 2024, s. 83–84.

wchodząc w dorosłość i koncentrując się np. na aktywności zawodowej, członkowie tej grupy stopniowo tracą z nią kontakt i zmieniają sposób mówienia na taki, który jest adekwatny do okoliczności i odgrywanych ról społecznych. Wychodzenie z grupy jest też powodowane przewartościowaniem dotychczasowego sposobu widzenia świata. Kazimierz Ożóg ujmuje to następująco:

Rozpad grupy zaczyna się od rozpadu jej języka kooperacji – biblijna metafora wieży Babel jest ciągle aktualna. Wspólnota się rozpada, następuje jej całkowita dezintegracja, jeśli jej członkowie nie mają wspólnego języka i nie podzielają tych samych wartości (Ożóg, 2017, s. 167–168).

Wyjście z grupy pociąga za sobą utratę dostępu do aktualnej wersji slangu młodzieżowego. A przecież ta odmiana językowa ulega nieustannym zmianom, które współcześnie dokonują się z dużo większą dynamiką niż niegdyś (por. Maciołek i Smereczniak, 2024, s. 83; Baniecka, 2008, s. 157). W języku ludzi młodych nieustannie pojawiają się nowe słowa, które szybko się upowszechniają, ale też równie szybko znikają, ustępując miejsca kolejnym⁵. Tak stało się choćby w przypadku modnych jeszcze jakiś czas temu wyrazów *masakra* i *zajefajny*. Tempo przeobrażeń leksyki i frazeologii młodzieżowej jest tak dynamiczne, że niektórzy badacze piszą wręcz o efemeryczności jako znamiennej cesze omawianego socjolektu (np. Dąbrowska, 2022, s. 189; zob. też Baniecka, 2008, s. 162). Z tego też powodu wydawane jeszcze do niedawna tradycyjne, papierowe słowniki gwary młodzieżowej, uczniowskiej i studenckiej (np. Chaciński, 2003, 2005, 2007; Kaczmarek i in., 1994; Kresa, 2016; Widawski, 2010; Zgólkowa, 2004) nie wytrzymały próby czasu i z dzisiejszej perspektywy rejestrują materiał w mniejszym lub większym stopniu już przestarzały. W tej sytuacji rację bytu mają jedynie opracowania internetowe, które można na bieżąco aktualizować (zob. np. Miejski.pl; Vasisdas.pl). Nieustanna zmienność slangu młodzieżowego ma zróżnicowane podłoże. Może być powodowana czynnikami zewnątrzjęzykowymi, jak choćby przeobrażeniami rzeczywistości szkolnej. Przykładowo, sześciostopniowa skala ocen funkcjonująca od 1991 roku zamiast obowiązującej wcześniej czterostopniowej i różnicowanie ocen w górę co pół stopnia, tzn. stawianie ocen z plusem, sprawiło, że z języka młodzieży zniknęły niektóre nazwy ocen, jak np. *trzy na szynach*, *trzy z dwoma*, *trzy na biegunach* ‘trzy z dwoma minusami’. Z kolei z uwagi na stosowane obecnie rozwiązania techniczne, polegające na prowadzeniu dzienników elektronicznych, określenia typu *trój(k)a z plusem* czy *plus trój(k)a* zostały zastąpione sformułowaniami *trzy i pół*⁶. Wprowadzanie w szkołach ocen opisowych,

⁵ Znane są też przypadki swoistego powrotu słów, nadawania im drugiego (kolejnego) życia. Tak stało się m.in. w przypadku wyrazów *sztos*, *dzban*, *zacny*, *godny*, które już dawno temu funkcjonowały w różnych rejestrach polszczyzny, ale współcześnie ożyły w nowych znaczeniach w języku młodzieży, stając się na moment popularne do tego stopnia, że niektóre z nich uzyskały status Młodzieżowych Słów Roku.

⁶ Być może częste używanie konstrukcji liczebnikowych w rodzaju *trzy i pół*, *cztery i pół* itp. sprawi, że z języka młodzieży wyjdą potoczne rzeczownikowe nazwy stopni *trój(k)a*, *czwór(k)a*.

a także wyrażanych w procentach lub punktach może nawet sprawić, że w przyszłości tradycyjne, znane starszym pokoleniom, nazwy ocen odejdą w językową przeszłość. W ich miejsce już teraz wchodzi nowe, dziwnie brzmiące dla dorosłych określenia typu *osiem na piętnaście*⁷.

Niestabilność slangu młodzieżowego ma również przyczyny wewnątrzjęzykowe. Przykładowo, konieczność odświeżania słownictwa, która wynika z osłabiania się ekspresywności jednostek językowych, skutkuje ciągłym wprowadzaniem nowych określeń wyrażających pozytywny stosunek mówiących do różnych sytuacji i elementów otaczającej rzeczywistości; obok wciąż używanych słów *fajny* i *fajnie* stale pojawiają się, a potem często zanikają kolejne ich synonimy, np. *super*, *ekstra*, *mega*, *pro*, *spoko*, *wporzo*, *zaje*, *cool*, *trendy*, *seksi*, *slit*, *dżezi*, *edzi*, *dżusi*, *lajtowy* (*lajtowo*), *odlotowy* (*odlotowo*), *odjazdowy* (*odjazdowo*), *czadowy* (*czadowo*), *czaderski* (*czadersko*), *bajerancki* (*bajerancko*), *wypasiony*, *wyczesany*, *epicki* (*epicko*), *godny* (*godnie*), *zaczny* (*zacznie*), *zajebisty* (*zajebiście*), *zajefajny* (*zajefajnie*) (zob. Ochmann, 2014). Zmiany w tym polu leksykalnym są zarazem językowym przejawem naturalnego u młodych – spontanicznego, intensywnego, emocjonalnego – sposobu doświadczania (przeżywania) rzeczywistości. W tym miejscu warto nadmienić, że ekspresywność jest jedną z istotniejszych cech omawianej odmiany języka.

Hermetyczność slangu młodzieżowego wiąże się ponadto z dużą ilością występujących w nim skrótów. Tendencja do ekonomiczności środków językowych i oszczędzania wysiłku, jakkolwiek obecna w języku od zawsze, nasiliła się w slangu młodzieżowym w wyniku upowszechnienia się komunikacji za pośrednictwem mediów elektronicznych. Szybka wymiana odpowiedzi, oczekiwanie natychmiastowej reakcji rozmówcy zaowocowały takim właśnie sposobem formułowania myśli. Skracaniu (nierzadko do granic zrozumiałości) podlegają nie tylko wyrazy i frazy polskie (np. *ja pas* ← *ja mówię pas*, *pozdro* ← *pozdrawiam*, *nara* ← *na razie*, *siema* ← *Jak się masz?*, *naczepa* ← *no to na razie*, *cześć*, *pa*, *SWP* ← *starzy w pokoju*), ale też angielskie (*g* ← *good* 'dobrze', *pow* ← *point of view* 'wyobraź sobie taką sytuację; to ty w tej sytuacji', *4U* ← *for you* 'dla ciebie'). Niektóre ze skrótów są wieloznaczne (np. *bro* to zarówno 'brat', jak i 'browar, piwo'), co jeszcze bardziej zakłóca odbiór wypowiedzi formułowanych przez ludzi młodych. Nadmierna skrótowość stanowi dużą przeszkodę komunikacyjną dla osób, dla których polszczyzna nie jest językiem pierwszym. Z ich perspektywy dodatkowe kłopoty, utrudniające rozumienie wypowiedzi rówieśników z Polski, sprawiają również obecne w młodomowie anglicyzmy. Ze względu na specyfikę działających w polszczyźnie procesów adaptacyjnych, ściślej: zaawansowaną asymilację fonetyczną, ortograficzną, fleksyjną i słowotwórczą, słowa przejęte z angielskiego są dla nich nieczytelne, gdyż uzyskują postać (brzmieniową, graficzną, morfologiczną) znacznie odbiegającą od wyjściowej

⁷ Zmiany w systemie oceniania prowadzą też do zmiany znaczeń niektórych nazw: *dwój(k)a* to po reformie przeprowadzonej w 1991 roku już nie ocena niedostateczna, równoznaczna z *lufą* czy *pałą*, ale stopień pozytywny, który dawniej nazywany był oceną *mierną*, a od roku szkolnego 1999/2000 został przemianowany na ocenę *dopuszczającą*.

(por. *debeściara* ← ang. *the best*, *dęsić* ← ang. *dance*, *krejzolka* ← ang. *crazy*, *przehajpowany* ← ang. *hype*, *skile* ← *skills*). Dekodowanie znaczeń anglicyzmów funkcjonujących w polskim slangu młodzieżowym jest też niełatwe dlatego, że nie wszyscy uczący się języka polskiego znają angielski w stopniu, który by im to umożliwił.

Podsumowanie

Język odgrywa kluczową rolę nie tylko w budowaniu wspólnoty kulturowo-etnicznej, lecz także pozwala na włączenie jednostki do mniejszych wspólnot komunikatywnych. Jedną z nich jest młodzież. Znajomość slangu młodzieżowego ułatwia wejście w krąg rówieśniczy, co ma szczególne znaczenie dla osób, które uczą się bądź studiują w Polsce, a nie posługują się językiem polskim jako pierwszym.

Hermetyczność socjolektu młodzieżowego, rozumiana jako ograniczenie jego użycia do konkretnej grupy wiekowej oraz nieformalnych kontaktów komunikacyjnych, bywa barierą trudną do pokonania. Młodomowa jest nie tylko – jak twierdzą niektórzy badacze (Ożóg, 2017) – kodem ograniczonym, lecz także – by tak rzec – kodem z ograniczonym dostępem. Mimo to warto podjąć wysiłek dotarcia do języka młodzieży i „oswojenia się” z nim. Nie do przecenienia jest tu rola nauczyciela, który winien dbać o regularne aktualizowanie własnej wiedzy językowej z uwagi na sygnalizowaną wcześniej nieustanną i dynamiczną zmienność slangu. Powinien on być wyczulony na autentyczne i spontaniczne wypowiedzi młodych ludzi, pojawiające się zarówno w przestrzeni publicznej (np. w środkach komunikacji miejskiej czy w kawiarniach), jak i wirtualnej (vlogi, komentarze do filmów na YouTube). Chodzi więc o przyjęcie postawy czujnego obserwatora zmian językowych, który pozyskaną wiedzę spożytkuje, przygotowując zajęcia na temat slangu – angażujące uczniów i ułatwiające im pozalekcyjne funkcjonowanie. Ponadto nauczyciel musi umiejętnie zachęcać młodych ludzi do wchodzenia w interakcje z rówieśnikami, kształtując u nich postawę otwartości. Połączenie opisanych tu działań zapewni wszystkim uczącym się optymalne warunki do rozwoju.

BIBLIOGRAFIA

- Baniecka, E. (2008). Gwara młodzieżowa jako odmiana współczesnej polszczyzny – próba charakterystyki. *Studia Gdańskie*, 5, 157–169.
- Bobrowski, I. (1998). *Zaproszenie do językoznawstwa*. Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN.
- Chaciński, B. (2003). *Wypasiony słownik najmłodszej polszczyzny*. Znak.
- Chaciński, B. (2005). *Wyczesany słownik najmłodszej polszczyzny*. Znak.
- Chaciński, B. (2007). *Totalny słownik najmłodszej polszczyzny*. Znak.
- Dąbrowska, A. (2016). Slang na salonach. O ekspansji języka młodzieży na przykładzie komunikatów reklamowych. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 61(2/240), 77–98.

- Dąbrowska, A. (2022). Slang młodzieżowy jako przedmiot badań – problemy z pisaniem o języku nastolatów. *Spółeczeństwo. Edukacja. Język*, 16, 183–198. [https://doi.org/10.19251/sej/2022.16\(14\)](https://doi.org/10.19251/sej/2022.16(14))
- Grzegorzczkova, R. (2008). *Wstęp do językoznawstwa*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kaczmarek, L., Skubalanka, T. i Grabias, S. (1994). *Słownik gwary studenckiej*. Wydawnictwo UMCS.
- Kikiewicz, A. (2008). Dwanaście funkcji języka. *LingVaria*, 2(6), 9–27.
- Kresa, M. (2016). *Słowniczek współczesnej gwary uczniowskiej*. Bel Studio.
- Maciołek, M. i Smereczniak, M. (2024). Język młodzieżowy – perspektywa glottodydaktyczna. *Poradnik Językowy*, 3(812), 74–86. <https://doi.org/10.33896/ForJ.2024.3.5>
- Miejski.pl*. Słownik slangu. Miejski.pl. <https://www.miejski.pl/>
- Nijkowska, J. (2022). Inkluzja: obecność, uczestnictwo, dostępność. *Języki Obce w Szkole*, 4, 9–15. <https://doi.org/10.47050/jows.2022.4.9-15>
- Ochmann, D. (2014). Czy „fajny” jest fajny? Współczesne leksemy młodzieżowe o znaczeniu ‘taki, który mi się (bardzo) podoba’. *LingVaria*, 9(18), 91–102. <https://doi.org/10.12797/LV.09.2014.18.07>
- Ożóg, K. (2017). Uwagi o języku współczesnej młodzieży – między kodem ograniczonym a kodem rozwiniętym. *Słowo. Studia językoznawcze*, 8, 163–181. <https://doi.org/10.15584/slowo.2017.8.11>
- Rabczuk, A. (2017). Sztuka nawijki, czyli jak uczyć cudzoziemców polskiego slangu młodzieżowego. *Acta Universitatis Lodzensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców*, 24, 109–126. <https://doi.org/10.18778/0860-6587.24.08>
- Szymańska, M. i Pamula-Behrens, M. (2018). Metoda JES – PL. Nauczanie języka edukacji szkolnej uczniów z doświadczeniem migracji. *Języki Obce w Szkole*, 2, 5–10.
- Vasidas.pl*. Vasidas.pl Slang. Neologizmy. Mowa potoczna. <http://www.vasidas.pl/>
- Widawski, M. (2020). *Slang UG. Słownik slangu studentów Uniwersytetu Gdańskiego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Zgółkowska, H. (red.). (2004). *Nowy słownik gwary uczniowskiej*. Europa.

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>

Source of funding

Lack of funding sources.

Disclosure statement

No potential conflict of interest was reported by the author(s).